

22. februar 2016

UPA 2016/36

Inatsisartut suleriaasianni § 33 naapertorlugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuut matumuuna imaattoq saqqummiuppara:

Pisortaqarfinni aamma Pisortat suliffeqarfiutaanni tamani sulisussanik atorfinititsisarnermi oqaatitsinnik, nunatsinni pissutsinik inooriaasitsinnillu ilisimasaqarnissap piumasaaqaatitut inissisimalernissaannut periarfissat pillugit kingusinnerpaamik UPA2017-imi nassuiaammik saqqummiusseqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aaliangiiffigisassaattut siunnersuut. (Taamaaliornikkut oqaatsitta kulturittalu ataqqineqarnissaannik inuiaqatigiit kalaallit pissusissamisoortumik piumasaaqaataat atorfinititsisarni ataqqineqarluni atorneqalissammat).

(Inatsisartunut ilaasortaq Vivian Motzfeldt - Siumut)

Tungavilersuut:

Kisimiikkunanneqaanga oqaatsivut pillugit ernumassuteqartartoq, kisimeeqqajarunanneqaangalu sooq inuiaqatigiit aqqisugaanerat taamak inissisimalersimaneranik apeqquterpassuarnik pigisaqalersimasoq.

Ilisimatuussutsikkut paasisat aallaavigissagaanni Inuk oqaaseqqaaminik atuilluarsinnaassusilik tassaavoq aamma takornartat oqaasiinik ilikkarsinnaassutsimigut tungavissagissaarnerpaasartooq. Ukiorpasuit allamiunik peqateqarluta nuna manna najorparput. Peqatigiinnerput piffissap ingerlanerani assigiinngitsorpassuarnik siunertaqarlunilu peqquteqartarsimavoq. Oqaluttuarisaanerli uani uteqattaassanngilara, allamiunillu maani peqateqarnerput tamakkulu malitsigisai ullumi killiffigisarput aallaavigalugu pisariaqarsorinarpoq ammasumik sammiveqartillugit oqallisiginissaat.

Oqaatsit tassaaginnangillat nalunaarniarnermi sakkut, oqaatsit eqqarsartaaserlu imminnut ataqatigiilluinnarput. Grækeritoqqat eqqarsaqqissaartartuisa nalaannili naluneqanngilaq kinaassuseq oqaatsinutaaq tungalluinnartuusoq. Oqaatsitta iluanniipput kulturerput, inooriaaserput, kinaassuserpullu. Siulima oqaluttuat kinguaariinnut ingerlaartittuarsimasaat, anaanama ataatalu uannut ingerlateqqitaat uangalu meeqqannut ingerlateqqitakka tamarmik oqaatitsinni angerlasimaffeqarput.

Maani nunami tamatta atugassarititaasut assigiinngitsorpassuit toqqamavigalugit inuuvugut, ilaatigut ulloqartarluta sumut ingerlanitsinnik toraagaqarnitsinnillu annerusumik minnerusumilluunniit nalorniffeqarluta. Ersarissunik pingaartitaqarneq nalorninaatsumillu siunnerfeqarneq nunap toqqammaviisa pingaarnersaraat, allanit ataqqineqarneq imminut ataqqinnermit aallaaveqarpoq. Inuk piumasaqaranilu imminut ataqqinngitsoq allanit ataqqineqalernaviannngilaq. Inuiaat imminnut ataqqisut; Oqaatsiminnik, kinaassutsiminnik oqaluttuarisaanerminnillu pingaartitsillutik pisut, aamma allanit ataqqineqartarput. Inuiattut oqaatsitsinnik inooriaatsitsinnillu illersuerususeqarnerput allanit apeqqusersorniarneqassanngilaq.

“Naalagaaffeqatigiinnerup” iluani pissaanerup agguataarsimanagera qiviarutsigu kinaassutsitsinnut sunniteqartut amerlasoorpassuit timitsinni eqqarsartaatsitsinnilu allassimapput. Ukiorpasuari nunasiaasimaneq oqaluttuarisaanerup iluani ima qulequtserlugit sammineqarsimapput; tassaasugut

Inuit danskinit tikinneqarsimangitsuugutta allanit tiguarneqartussaasimagaluit, tamannalu pillugu danskinut qujasariaqartut taakkunanit ajunngitsorsuarmik pineqarsimagatta. Nuna anaanaq qitornaminut paarsilluartoq. Pissutsilli piviusut allaanerupput, nuna sunaluunniit qulequtaq taanna aallaavigalugu soqutigisanik aallussinngisaannarmat aningaasanik pissaanermillu iluanaarutissartaqanngippat.

Inuit tikitsiminnit ima allaaserineqaqqaarsimasut; Uumasut upperisamik ilinniartitsineq pitinnagu qanoq tunngaviumik inuttut inuuneqarnissamik ilinniartinneqaqqaartariaqartut. Tikinneqannginnermili naak Inuit oqaluttuassartaat? Inuit sanngisoorsuit issittorsuarmi inuuginnarnissamik qularnaarisinnaajuarsimasut, Inuit inuuniallaqqissut piniakkaminnik malinnillutik inuusut, sakkutigut inooriaasimikkullu siuarsimassusertik tunngavigalugu inuuginnarsinnaanermik qularnaariuarsimasut.

Inuiattut amerlannginnerput utoqqatsissutitullusooq atorniarneqartuartarpoq. Allani atorfissaqartitsisimassaigutta, taava tamanna imaangilaq nammineq pingaartitsinnik oqaatitsinnillu ataqqinninnerput apeqqusersulissagipput. Oqaatsivut 2009-mi Namminersuleratta pisortatigoortumik oqaasiussasut inatsimmi allassimasuutigilerpavut, ullumikkulli atorfinnut inuttassarsiunerit, piumasaqaateqartuarput allamiut oqaasiinik pikkorissuussasutit, taamaattorli piumasaqaataanngisaannarpoq oqaatitsinnik atuilluarsinnaassasutit. Tassaniinaq immitsinnut aperisariaqarpugut naak oqaatitsinnik inooriaatitsinnillu ataqqinninneq? Kikkut Inuiaat inuunerup kinaassutsillu tunngaviinik qaatuussaminnik pingaartitsinngitsut imminnut ataqqisarpap, imaluunniit aaq-qissugaanerminni eqqaasineqartuartut namminneq allanut naleqqiullutik inorsartutut inissisimasut inuiaallu piorsarsimasut inuunerannut naapertuutinngitsut.

Aningaasarpasuit atorlugit allaffissorneq marloqiusaq ingerlanneqarpoq, maani ataatsimiinnerput oqaatsit marluk atorlugit ingerlanneqarpoq, aningaasarpasuit atorlugit toqqaannaq nutserineq taamaattusnaanartut qangarsuarli isigineqarpoq. Taamak ingerlatseriaaseqarneq pillugu apeqqusiisoq allatut oqaasilinnut iluarinninngitsutut inissineqartarpoq. Ilumut taamaattuassava?

Saaffiginniffissarpasuit qallunaatut oqaasilinnik sulisoqarput kalaallisullu oqalullutit aallartikkuit takornartaanngeqaaq oqarfigineqarneq: Kalaallisut paasisinnaanngilanga, akerlianilli piumasaqarneq allani asissuisuusutut inissineqartarpoq. Ilumut taamaattuassava?

Allamiut nunatsinni periarfissaqarluarnissaat ima pingaartitsigisimalernerparput, allaat uagut immitsinnut tunulliulluta? Tassa inuiaat Kalaallit? Namminersulertussanngooq? Ilumut taamaattuassava?

Taamaattuaannassanngikkutta oqaatsitta kinaassutsittalu qanoq naleqartiginerat ersarissaavigisariarparput allassimasuutigiinnarnagit ersarissumik qanoq atorneqartussaanagerat sutigullu ineriartorteqqinneqartariaqarnerat eqqartuiffigisariaqarparput. Tusagassiuinerup iluani, ilinniartitaanerup iluani, suliffeqarfinni, maani ataatsimiittarfimmi kiisalu minnerunngitsumik Naalakkersuinikkut suliaqarnermi.

Aamma ima oqartoqarsinnaavoq, oqaatsitta teknikkikkut ineriartortinneqarnissaannut aningaasat amigaatigineqartut, taava sorleq pingaernerutissavarput: Kalaallisuumiit qallunaatut nutserineq imaluunniit kalaallisut oqaatsitta inerisartuarneqarnissaannut inuit sullissisut naammattumik aningaasaliiffiginerisigut?

Inuttut imminut nikanartinneq nalikinnerusutullu misigineq tupinnanngitsumik inuiattut aaq-qissugaanitta iluani inuppassuarnik misillertitsisartoq nalunngilarput. Qallunaatut iluamik oqalussinnaannginnavit atorfissaqartinngilatsigit, qallunaatut pikkorluppallaaravit ilinniartimmittut

uunga isersinnaanngilatit. Assersuutissamininnguit: Politiinngorniaruit qallunaat oqaasii atorlugit misilitsissaatit tassanilu pikkorluppallaaruit ilinniarnert aallartissinnaanngilat. Politeeq innuttaasut kalaallit sullillugit maani nunami sulisussaavoq.

Kalaaliulluni kalaallisullu inooriaaseqarluni ilinniarfeqarfinnut suliffeqarfinnullu iserluni inooriaatsip naleqannginneranik misigitinneqarneq takornartaanngeqaaq. Ineriartorneq ima paasisassaava kinaassuserput akigalugu ineriartorneq ingerlatissagippit? Kinaassuserput oqaatsivullu atorlugit tamanna ajornarami? Sattalluta amerlasuutigut nalornissutigalugu naleqassuseq suna uuttortaatit maani nunami atorneqassasoq. Ippassaq ullumi aqagulu ataqatigiittariaqarput, pereersut ilisimaaralugit immitsinnut aallaavigaluta, inooriaaserput oqaatsivut kinaassuserpullu ataqqillugit nuna manna pinngitsoqarata piorsaaqataaffigerusupparput. Maannakkut pissutsit ima inissisimalersimapput, inuiaqativot pinnaasut amerlasoorpassuit isiginnaartuinnartut inissimasussatut uninngatinneqalersimasut, tamanna oqaluttuarisaanermi ilisimariikkatsinnik sakkortuninngorluni uteqqiineruvoq misigitinneqatigittariaqanngitsoq.

Ataatsimiinnerni takornartaanngeqaaq aamma maani Namminersorlutik Oqartussaanermik inatsiseqartumi, kalaallisut oqaatsivut pisortatigoortumik inissisimassasut, taamaattorli ataatsimiinnerit ataatsimik allatut oqaaseqartumik peqataaffigineqarpata oqaatsivut tunullugit taakkununga naleqqussarluta tamatta oqallisilissaagut. Taakkununga ajornannginneroqqullugu, uffa killormut inissisimasoq. Suli ukiut qassit nunarput inooriaaserpullu taakkununga ajornannginneroqqullugu tunniutiinnaqasutut inissisimassuugut? Ajornaallisaanerput killiffissaminiilersimasutut ippoq. Inuiaassuserput, kinaassuserput inooriaaserpullu atorlugit nuna manna ineriartortinneqartariaqarpoq, taamaaliornerup piuumassusermik peqalersilluta taqissimanerigaluatsinnik nikusaartissavaatigut, pissusissamisoortumillu ingerlariaqqiffissatsinnut illerngit pulaffigalugit.

Namminersorlutik Oqartussanut pisortanullu aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Naatsorsuutigineqarpoq misissuinerup suliassartaa katillugit sulisumik AC-mik ataatsimik naleqasæsasooq. Aningaasartuutini aamma ilaatinneqareerput nutserineq il.il. Taamatuttaaq naatsorsuutigineqassaaq misissuinerup ingerlanerani allaffissornikkut isumalluuteqarnissaq, misissuinerumi angusat aammalu suliassat ingerlaavartumik immikkut ilisimasalinnik oqaloqateqarnikkut nalilersorneqartariaqassammata. Tassungalu tunngatillugu aamma ilimagineqareersinnaavoq, immikkut ilisimasalinnik allanik atuisoqartariaqarsinnaasoq, tamannalu allaffissornikkut aningaasatigut suli annertunerusumik atuinissamik kinguneqarsinnaammat.

Namminersorlutik inuussutissarsiortunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Siunnersuutip Namminersorlutik inuussutissarsiortunut sunniuteqarnerlunnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.

Inunnut ataasiakkaanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Siunnersuutip inunnut ataasiakkaanut sunniuteqarnerlunnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.